

Erdal, G., Akgül, K. P. (2017). İzmit sancağı'ndaki ermenilerin müzik yaşantılarına dair bir değerlendirme. *ONLINE JOURNAL OF MUSIC SCIENCES*, 2 (2), 05-17.

İZMİT SANCAĞI'NDAKİ ERMENİLERİN MÜZİK YAŞANTILARINA DAİR BİR DEĞERLENDİRME*

Gülşen ERDAL**, Kamile Perçin AKGÜL***

ÖZET

Geçmişten günümüze değin farklı adlarla anılmış Kocaeli, 19. yy. itibariyle Osmanlı Devleti tarafından İzmit Sancağı olarak tanınmıştır. Kente 16. yy. başlarında gelmiş Ermenilerin, İzmit Sancağı'ndaki yerleşim yerlerinde müzik, kültürel yaşamın önemli bir parçası olarak görülmekteydi. Ermenilerin yaşamlarında müzik, kimi zaman eğitim kurumlarında, kimi zaman dini ritüellerde kimi zaman da gündelik yaşamın parçası olan düğün, bayram, panayır gibi toplu etkinliklerde ortaya çıkmaktaydı. Bu çalışma, İzmit Sancağı'nda yaşayan Ermenilerin buldukları bölgenin kültürel yaşantısına müzik açısından yaptıkları katkıların ortaya çıkarılması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İzmit Sancağı, Ermeni Müziği, 19.yy

AN EVALUATION ON ARMENIANS 'MUSIC LIFE IN İZMİT SANJAK

ABSTRACT

Kocaeli, which was known by various names in historical periods from ancient times till today, was recognized by the Ottoman State as the Izmit Sanjak (administrative region) in the 19th century. Music was regarded as an important part of cultural life in the residential areas of Armenians, who populated the city from early 16th century. Music was there in the life of the Armenians, sometimes in educational institutions, sometimes in religious rituals and sometimes at the social events that were part of daily life, like weddings, festivals or fairs. This study is significant in revealing the contributions of Armenians living in the Izmit Sanjak, to the cultural life of the region in terms of music.

Key Words: İzmit Sanjak, Armenian Music, 19 th.

---

* Bu çalışma yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tez Çalışmasından üretilmiştir.

**Haliç Üniversitesi Türk Musikisi Anabilim Dalı Sanatta Yeterlik Öğrencisi,
glsnerdal@gmail.com

*** Prof.Dr., Haliç Üniversitesi Öğretim Üyesi, kamileakgul@yahoo.com

1.GİRİŞ

Bulunduğu coğrafi konum itibariyle siyasi, sosyal, ekonomik açılardan stratejik bir önem taşıyan İzmit, Bithinya, Roma ve Bizans dönemlerinde Nikomedia adı ile anılmaktaydı. 1337 yılında Türklerin egemenliğine geçen kent, bölgenin Osmanlı topraklarına katılmasında rol oynayan ve Osman Gazi tarafından “Uç Beyi” olarak atanan Akça Koca’ya ithafen “Kocaili” olarak anılmaya başlanmıştır (Çetin, 2015 :1420)

Tarihsel süreçte kimi zaman Nikomedia, kimi zaman Kocaili olarak anılan kentin adı, 19. yy itibariyle Osmanlı Devleti tarafından İzmit Sancağı olarak belirlenmiştir. Farklı medeniyetlere ev sahipliği yapan kente Ermeniler, Şah Abbas (1558-1629) ve Nadir Şah (1736-1747) dönemlerinde, Anadolu’ya İran’dan ve Ermenistan’dan gelmişler; tarıma uygun alanları ve ticaret olanaklarıyla elverişli İzmit ve çevresine yerleştirilmişlerdir (Şimşek, 2007: 7). 16.yy. başları itibariyle gelen Ermenilerin 20. yy. başlarına doğru bölgeyi terk ettikleri bilinmektedir.

16. yy. ’dan itibaren Sivas’tan kente göç eden Ermeniler; yoğun olarak Armaş (Akmeşe), Bardizag (Bahçecik) ve İzmit merkeze yerleşmişlerdir.

Osmanlı tebası içinde yer alan İzmit Sancağı Ermenilerinin refah düzeyinin yüksek olduğu bilgisine, bölgeyi gezen seyyahların aktardıkları bilgilerden ulaşmaktayız. Örneğin; 1677 yılında Guillaume Grelot, oldukça büyük ve kalabalık olan kentte, Rum, Ermeni, Yahudi ve Türklerden oluşan 30.000 kişinin yaşadığını ve nüfusun tamamının kente büyük bir canlılık katan; ipek, pamuk, kumaş, yün, meyve, çömlek, cam vb ticareti ile geçimlerini sağladıklarını belirtmiştir (Polatel, 2015, s.899).

Şekil 1. İzmit Sancağı Haritası (Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, İzmit Sancağı'nda yaşamış olan Ermenilerin bu bölgede müzik alanındaki yaşantılarına ilişkin bir değerlendirme yapmaktır. Gerek gündelik yaşam, gerekse inançsal yaşam bağlamında Ermenilerin müzik yaşantıları ele alınmaya çalışılmış, İzmit özelinde Ermeni müziğinin tarihsel süreci araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, İzmit Sancağı'nda yaşayan Ermenilerin buldukları bölgenin kültürel yaşantısına müzik açısından yaptıkları katkıların ortaya çıkarılması ve döneme ışık tutması bakımından önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2014: 77).

3. BULGULAR

3.1.İzmit Sancağı'nda Ermenilerin Müzik Yaşantıları

İzmit Sancağı, Osmanlı Devleti'nin kültürel açıdan önde gelen yerleşimlerinden biriydi. Buradaki Ermeni yerleşim yerlerinde müzik, kültürel yaşamın önemli bir ögesi olarak farklı alanlarda varlık göstermekteydi. Bu müzik yaşantıları kimi zaman eğitim kurumlarında, kimi zaman dini ritüellerde kimi zamanda gündelik yaşamın parçası olan düğün, bayram, panayır gibi toplu etkinliklerde ortaya çıkmaktaydı.

Sancakta 500'den fazla eğitim kurumu vardı. Bu kurumlar içinde azınlıkların okulları dikkat çekmekteydi (Şimşek, 2007: 9). Bu okullarda müzik önem verilen derslerin başında gelmekteydi. Ermeni müziği örneklerini seslendiren ve törenlerde ön saflarda yer alan "Bandolar" kurulmakta ve eğitim kurumlarının simgesi olarak zengin bir müzik ortamı oluşturulmaktaydı.

İzmit Sancağı'nda Ermenilerin yoğun nüfusa sahip oldukları yerleşimleri, Armaş (Akmeşe), Bardizag (Bahçecik), İzmit, Aslanbeg (Aslanbey), Adapazarı olarak sıralamak mümkündür (Polatel, 2014: 28). Çalışmada müzik yaşantılarına ilişkin verilere ulaşılan yerleşimler öncelikle ele alınmıştır.

Armaş (Akmeşe), İzmit'in 30 km kuzeydoğusunda bulunan ve kurulduğu günden itibaren dini bir merkez halini almış bir kasaba olup (Şimşek, 2007: 7), Hristiyanlarca yılda iki kez Hac için ziyaret edilen bir yerleşimdi. Burada hem Kötülüksavar Meryem Ana kültürünü görmek, hem de dua etmek için gelen Hacı adayları kasabaya bu dönemlerde ekonomik ve kültürel açıdan canlılık katmaktaydılar. Armaş'ın hac dönemlerinde kurulan Armaş Manastırı Panayırı esnasında kasaba, müzik, müzisyenler ve müzik yaşantıları açısından örneklere

İzmit sancağı'ndaki ermenilerin müzik yaşantılarına dair bir değerlendirme

sahne olmaktadır. Uzun süren Armaş Hac yolculuğu esnasında da yol boyu yolculara eşlik eden ve panayırı bayram yerine döndüren çalgı takımlarının icrası, kilise korosunun dini ritüellerinden müzik etkinlikleri, Armaş kasabası müzik örnekleri açısından zengin bir tablo ifade etmekteydi (İpek, 2006: 38). Armaş kasabasındaki hac döneminin müzik için önemli olduğu kanısını Keworkian'ın (2002: 235) bu kanıyı destekleyen görüşlerinde şu şekilde görmek mümkündür. "Ermeni Halk Dansları çok çabuk yayılır. Bunun başlıca sebebi hac ziyaretleri ve ulusal şenliklerdir. Hacılar kendi bölgelerinden farklı bölgelere seyahat ederler. Buralarda her köylünün veya çiftçinin dans ve müzik konusunda yetenekli olduğu görülür. Hac dönüşü herkes kendi tanıdıklarına büyük bir hevesle duyduğu, gördüğü şarkı ve dansları anlatır. " Armaş manastırı da, dini müzik açısından bir hac merkezi de olması nedeniyle müzik çalışmalarının önemle ele alındığı bir kurumdu. Armaş manastırı külliyesi içerisinde yer alan dini müzik örnekleri Batı Ermenilerinin önde gelen bir eğitim kurumu olması nedeniyle de önem taşımaktadır.

Ermeni manastırlarındaki müzik hayatının gelişimine ilişkin yazılı belgeler kısıtlı olsa da, teganni eğitiminde şehirlerdeki kiliselerde uygulanan sistemle manastırlarda uygulanan sistemin aynı olduğu bilinmektedir (Kerovpyan ve Yılmaz, 2010: 69) Ermeni kilise müziği tek sesli ve makamsal bir müziktir.

Ermeni kilisesi dini literatür müziğini çok seslendirme çabası içinde olan müzikolog- rahip Gomidas'ın, "Tanrı tek olduğu için kilise korosu da tek sesli söylemelidir", teolojik düşüncesiyle engellendiği bilgisi mevcuttur (Kuyumjiyan, 2010: 81).

Bu müziğin öğretimi sözlü gelenek üzerine kurulmuş ve nota yazısıyla pekiştirilmiş bir sistem olarak bir takım kuramsal bilgilerin öğretilmesini de kapsamaktadır. (Kerovpyan ve Yılmaz, 2010: 59) Ermeni kilisesi tarih boyunca geniş bir coğrafyaya yayılmış, Ermeni toplulukları arasında bağlar kurmuş ve geliştirmiştir. Kilisenin bu niteliği müziğin önemli bir yer tuttuğu ayinlerin neredeyse tamamının müzik eşliğinde söylenen dua olarak kabul edildiği ayin sistemine de bir standart getirmiş, dünyanın farklı bölgelerindeki Ermeni kiliselerinde de aynı dualar aynı ezgi kalıplarıyla okunmuştur (Kerovpyan ve

Yılmaz, 2010 : 55). Armaş manastırındaki müzik derslerinin çok değerli müzisyen şefler tarafından verildiği ve dini repertuar örneklerinin titizlikle sergilendiği manastıra ait külliyyattan anlaşılmaktadır. Bu külliyyatta 223 adet eser olduğu ve çoğunun 19. yy.' dan kalma olduğu bilinmektedir (Aygil ve Özkan, 2012: 127).

Şekil 2. Armaş Manastırı ve Günümüzde yerine yapılan Akmeşe Camii (Aygil, Özkan, 2012: kapak fotoğrafı)

İzmit Sancağı'ndaki bir diğer önemli Ermeni yerleşimi *Bardizag* (*Bahçecik*) kasabasıydı. Burada bir yerleşim kuran Ermenilerin Sivas'taki Bardizag kasabasından gelerek yerleştikleri kasabayı bu adla kurdukları bilinmektedir. 10.000 kadar Ermeni nüfusu olan Bardizag önemli bir yerleşim yeridir. Kasabada üç okul, iki kilise, bir Amerikan Koleji ve matbaa bulunmaktadır. İpekböcekçiliği ve tütüncülük önemli iş alanlarındandır (Şimşek, 2007: 7). Bardizag'taki kültürel yaşama ilişkin bilgileri Pekin ve Bayram (2011: 72) tarafından yazılan "Bahçecik Tarihi" adlı kitaptan edinmekteyiz. Kasabaya gelen tiyatro toplulukları ve Ermeni çoksesli korusu olan Vartanant korosunun konserleri Bardizag'ın önemli müzik yaşantısı örnekleri arasındadır. Gomidas,

İzmit sancağı'ndaki ermenilerin müzik yaşantılarına dair bir değerlendirme

1911 yılında İstanbul'da Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi'nin mali açığını kapatmak niyetiyle bir konser veren Gomidas, konserin ardından İzmit, Adapazarı, Armaş ve Bardizag'a gelerek konserler verir (Yarman, 2013).

Ünlü müzikolog Gomidas Vartabed'in de Bardizag'ı ziyaret ettiği ve kasaba halkından şarkılar derlediği bilinmektedir. Gomidas derlemelerinde köy halkının şarkıları nasıl ürettiği ve nelerden esinlendiği konusunda açıklamalar yapmaktadır. Köylülerin şarkı söylerken doğa olaylarından etkilendiklerini, yaşamsal geçiş dönemlerinden (doğum, ölüm, evlenme, hasat döngüsü vb.), doğanın döngüsünden etkilendiklerini belirtir. İçten duygularını doğal ve yalın şarkılarla anlattıklarını ve seslendirdiklerini belirtir. Yine Kusan korosunun Bardizag'ta etkin konserler verdiğini öğrenmekteyiz (Mkhalian, 2014: 323). Gomidas, "Halk müziği, içinde yabancı kültür ögesi barındırmayan ortamlarda yaşıyor. Başka yerlerde olduğu üzere Ermeni tarihindeki olaylar, doğa olayları, kişisel üzüntü ve insanların sevinçleri halk şarkıları için motivasyon sağlıyor" der (Polatyan, 1998 : 67). Köylünün müziği yaratmadaki temel esin kaynağı dış çevre olduğundan, aynı çevreyi iklim, manzara, tarih, din, ırk ve kültürel gelenekler şeklinde saymak mümkündür (Hovhannissians, 2002: 221).

Gomidas, Ermenilerin halk şarkılarından söz ederken, Ermeni köylülerinin, doğadaki ev dışındaki yaşamlarının ve doğanın kendisinin yanında, iç duygu dünyalarının etkilemesiyle her mevsim kapalı ve açık mekanlarda şarkı söylediklerini konu eder. Dolayısıyla bu şarkı söyleme süreci, köylülerin ilbaharda doğanın uyanışıyla tarlalarda çalışırken; sonbaharda hasat zamanı ve kışın bütün yılın çabasını geride bıraktıktan sonra, yılın boş kaldıkları zamanlarında gerçekleştiğinden söz etmektedir (Polatyan, 1998: 67). Şarkıların yaşam ve yayılma alanlarına ilişkin yine Keworkian'ın (2002: 235) görüşleri ise;

"Müziğin yayılması için diğer bir etken de köy düğünleridir. Farklı bölgelerden gelen davetliler, kendi dansları ve şarkılarıyla kendilerini göstermek isterler. Özellikle tüm düğün gecesini şarkı söyleyerek ve dans ederek geçiren genç kızlar, yeni evlenen ve hayatın büyük zorluklarına doğru adım atan söz konusu

arkadaşlarına çocukluklarında ve hayatlarında paylaştıkları o mutlu anları hatırlatırlar. Danslar ve şarkılar, yılın her dönemi ile ilgili uyarıcılar sayesinde devamlı taze kalır. İlbaharda her şeye hayat veren tabiat duyguları uyandırır. Büyük küçük herkesin çalıştığı yaz mevsiminde şarkılar, iş yükünü ve güneşin sıcaklığını hafifletir. Sonbaharda meyveler toplanırken neşenin sınırı yoktur; çünkü doğa da kendi güzelliklerini bolca sunar. Artık şarkı ve danslar zaman geçirmek için vardır. Böylece yılın her zamanı, içeride veya dışarıda dans edilir” Şeklinde, Gomidas’ı destekler niteliktedir.

Ermenilerin yoğun yaşadığı bir diğer yer ise *İzmit*'tir. Polatel (2015: 905) tarafından yapılan çalışmada, İzmit'te Ermenilerin icra ettikleri meslekler içinde “Çalgıcı” ve “Kemençeci” şeklinde müzisyenler olduğu görülmüştür. Yine İzmit'te hayvan bağırsaklarından tel ve çalgılar için kirış yapılan bir “Kirişhane”nin de Ermenilerce işletildiği bilgisi verilmektedir. İzmit refah düzeyinin göstergesi olarak eğitim kurumlarının çokça yer aldığı bir yerleşim olup, bu ortamda Ermenilerin de eğitim kurumlarının öne çıktığını görülmektedir. İzmit'te Ermenilerin eğitim kurumlarında kurulan “Bando” larla hem okul marşları hem de batı müzik kültürünün simgesi olan marşlar ve ilahilerde öğrenciler tarafından seslendirilmektedir (Oral, 2009: 26-27). Ermeni mahallesinde bulunan evlerden akşamları kurulan müzik meclislerinden piyano seslerinin sokaklara taşıdığı ve İzmit'i deniz yoluyla terk ederken Ermeni ailelerin bu piyanolarını gemilere binerken rıhtımda bıraktıkları bilgisine ulaşılmıştır (Gülşah, 2015: sözlü görüşme).

Şekil 3. Fanfare /CollegeSteBarbe Kartpostalı (Oral, 2010: 112)

İzmit sancağı'ndaki ermenilerin müzik yaşantılarına dair bir değerlendirme

Yoğun Ermeni nüfuslu yerleşimlerden *Adapazarı* (Adabazaar)'ndaysa Ermenilerin kurdukları korolar ve müzik toplulukları ile gündelik yaşamın müzik açısından hareketlenmesini sağlamışlardır (Narin, 2014: 55).

Balancar(2015) tarafından derlenen "İzmitli Ermeniler Konuşuyor" adlı kitapta da bölgeden ayrılan Ermenilerin sonraki kuşaklara ait aile üyeleriyle yapılan röportajlara yer verilmekte ve söylenen şarkılardan bazı örnekler sergilenmektedir (2015 : 28-113). Bu örnek şarkıların kitapta yalnızca sözlerinin yer aldığı, notasyonlarının bulunmadığını belirtmek gerekir. Balancar'ın (2015 : 129) kitabında "Luys Ağpür" adlı bir şarkı yer almaktadır. "Luys Ağpür" Bardizag'ın doğusunda bulunan mesire yerinin adıdır. Luys Ağpür'a ait şarkı sözleri aşağıdaki gibidir.

Luys Ağpür dzaren / Luys Ağpür'ün ağaçları

Hon top gıllanmançeri/ Orada toplanır delikanlıları

Dzurgıtinenfeseri/Yana yatırılır feslerini

Silaton, silaton, silaton... (Balancar, 2015 :129).

Şekil 4. İzmit Ermeni Mahallesi/Arkada Saat Kulesi ve Hünkâr Kasrı (Orlando Carlo Calumeno Arşivi, *Zamanın Aynasında Kocaeli*, 2009: 72).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Osmanlı Devleti'nin önemli sancaklarından olan İzmit Sancağı'ndaki Ermenilerin müzik yaşantılarına ilişkin bir değerlendirmeyi içeren bu çalışma sonucunda, Ermenilerin gerek halk şarkıları gerek inanca dayalı yaşantılarında inançsal müzik ve gerekse eğitim kurumlarında bandolar kurarak kentin müzik yaşamında önemli yer tuttuklarını söylemek mümkündür. Halka ilişkin müzik yaşamının yerleşilen yöredeki ortamlardan etkilendiği, kimi zaman dinsel ve dünyasal ritüel dönemlerinin ortaya konan müziklere kaynaklık ettiği ve düşünsel açıdan Ermenilerin müzik yapma süreçlerini yönlendirdiği söylenebilir. Günümüz Kocaeli Kenti'nin tarihi köklerinin bir dönemini müzik açısından ele aldığımız bu çalışma, bir zamanlar İzmit'te yaşayan Ermenilerin müzik yaşantılarına ışık tutmayı amaçlamaktadır. Ermenilerin İzmit Sancağı'ndaki yaşantılarına ilişkin araştırmalar daha genişletilerek, müzikler, müzisyenler ve müzik yaşamları açısından incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Aygil, Y., Özkan, Y. (2013). Bithynia Tümlüğü içinde Akmeşe (Armaş). GDK Yayınları. İstanbul
- Balancar, F. (2015). İzmitli Ermeniler Konuşuyor. Sessizliğin Sesi IV. İstanbul. Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Çetin, A. (2015) "Osmanlı Dönemi'nde Kocaeli Sancağı ve Civarının Ünlü Şahsiyetleri", Uluslararası Gazi Akça Koca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Cilt III., S.1420. Kocaeli 2015.
- Gülşah, N. (2015). Gülşen Erdal-Numan Gülşah sözlü görüşme. (16.11.2015) İzmit.
- Hovhannissian H, D. (2002). "Ermeni Halk Dansları", Dans Müzik Kültür Folkloru Doğru, 64. Sayı, Çev: Ozan Say, s.221
- İpek, N. (2006). Kutsanmış Topraklar, Armaş ve Ermeniler. İstanbul. IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

İzmit sancağı'ndaki ermenilerin müzik yaşantılarına dair bir değerlendirme

- Kerovpyan, A., Yılmaz, A. (2010). Klasik Osmanlı Müziği ve Ermeniler. İstanbul Surp Pırgiç Yayınları.
- Keworkian, V, K. (2002). "Ermenilerin Halka Şeklindeki Dansları". Dans Müzik Kültür Folkloru Doğru, 64. Sayı, Çev: Gökhan Gökçen, s.235
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Arşivi
- Kuyumjiyan, R.S. (2010). Deliliğin Arkeolojisi. İstanbul. Bir Zamanlar Yayıncılık
- Mkhalian, K. (2014). Bardizag and it's People. Tranlated by Ara Stephan Melkonian. Gomidas Instute. London
- Narin, R. (2014). "19.yyda Adapazarı'nda Ermeniler" Tarihte Türkler ve Ermeniler. Ankara. Türk Tarih Kurumu, cilt 6, s.51-54
- Oral, A. (2009). "İzmit Şehrinde Bando ve İlk Müzik Cemiyetleri Ne Zaman Kuruldu?/ İzmit'te İlk Bando/Osmanlı ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında İzmit'te Bando ve Tarihçesi". 2 Ağustos 2009. Özgür Kocaeli Gazetesi-Çınar Pazar Eki. s.26-27
- Oral, A. (2010) Sırrı Paşa. Demkar Yayıncılık. İstanbul
- Pekin, S., Bayram, M. (2011). Bahçecik Tarihi. Ankara. Berikan Matbaacılık
- Polatel, O. (2014). " İzmit Kazası'nda Ermeni Yerleşiminin Başlangıcı ve Ermeni Yerleşim Yerleri ".Tarihte Türkler ve Ermeniler. Ankara. Türk Tarih Kurumu, cilt 6, s.27-50
- Polatel, O. (2015). "Osmanlı Dönemi İzmit'in Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Hayatında Ermeniler", Uluslararası Gazi Akça Koca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Cilt II., S.899 .Kocaeli 2015)
- Polatyan S. (1998). Ermeni Müziği, İstanbul. Avesta Yayınevi.
- Şimşek, S.(2007). Kocaeli Basın Tarihi. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
- Yarman, A. (2013). Gomidas'ın son evi. Paros. <http://www.paros.com.tr/?p=1285> erişim: 28.12.2017 saat:17.30
- Zamanın Aynasında Bir Ulu Şehir (2009). İstanbul. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları-9.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Izmit was known as Nikomedia in Bithynia, Roman and Byzantine periods, and had a strategic political, social and economic importance with regards to its geographical location. The city went under the dominion of Turks in 1337 and was named as Izmit Sanjak in the 19th century. Armenians are known to settle in this city that has hosted various civilisations, in early 16th century, and to leave the region towards the beginning of the 20th century. Izmit Sanjak was one of the outstanding settlements of the Ottoman Empire in terms of culture. Musical lives were manifested at the residential areas of the Armenians of the Izmit Sanjak, sometimes in educational institutions, sometimes in religious rituals and sometimes at the social events that were part of daily life, like weddings, festivals or fairs. This study is significant in revealing the contributions of Armenians of the Izmit Sanjak to the cultural life of the region in terms of music, and in providing an insight into the period.

2. Findings and Results

This study presents the evaluations regarding the musical lives in the Armenian settlements that stand out in the Izmit Sanjak. It examines the musical activities in the religious and daily lives of Armenians, who settled in the religious centre Armaş, in Bardizag that prospered through sericulture and tobacco farming, in Izmit who gave its name to the sanjak, in Aslanbeg and in Adapazarı. Information was gathered on samples of religious music within the Armaş Monastery complex, the music performed on the Armaş Monastery Fair days, and the concerts of the monastery choir. Bardizag is the village, which has been visited by the famous musicologist Gomidas Vartabed, who researched and recorded the regional folk songs that were sang by the Armenian villagers. The knowledge that there were professional Armenian musicians and kemancha players, and that Armenians ran the string workshop that produced strings for musical instruments, show that Armenians had an important cultural presence in the Izmit

İzmit sancağı'ndaki ermenilerin müzik yaşantılarına dair bir değerlendirme

Sanjak through their musical lives. It is possible to state that Armenians held a significant place in the musical life of the city, with their folk songs and religious music, as well as the bands they gathered in their schools. It can be said that environmental factors of the settlement influences the musical life of the people, and that it inspires and intellectually steers the music performed both at the religious and nonreligious rituals. This study, which addresses a period of the historical roots of today's City of Kocaeli, provides an insight to the musical lives of the Armenians who lived in Izmit once.